

آنچه امروز گذشته نامیده می شود، روزگاری آینده بود

در بخش نخست گفت و گو با کامران صفامنش یادآور شدیم که به همت مهندسان مشاور صفامنش و همکاران نمایشگاهی با عنوان «بازگشت به آینده» در گالری سیحون برگزار شده بود که جنبه های هنری معماری و طراحی را به تماشا گذارده بودند. در بخش نخست گفت و گو از وضعیت معماری در ایران و طرح های به اجرا در نیامده سخن رفت. در این شماره بخش دوم این گفت و گو را می خوانید.

● یکی از اهداف برنامه های شما و گروهتان بازسازی و بازپیرایی ساختمانهای قدیمی است در این باره برایمان بگویید.

○ هدف من و همکارانم روشن کردن این امر است که در زمینه معماری و طراحی شهری در بین ارزشهای گذشته و آینده ترجیحی وجود ندارد. یعنی همچنان که ارزشهای معماری و شهرسازی گذشته ایران، قابل مراجعه، مطالعه، احترام و پندآموز است، پرداختن به آینده و ایجاد فضاهای نو و استفاده از علم و تکنولوژی حاضر و به کار گرفتن تخیل در راه ساختن آینده نیز ضروری و حایز اهمیت است. در جامعه ما که در حال گذر از یک دوره به دوره دیگر است و در عین حال برهه رودرویی ارزشهای سنتی و مدرن را طی می کند توجه به لزوم حفظ آزادی و رفع قید از کلیشه ها و تعصبات به هر نوعی که باشد، از اهمیت بیشتری برخوردار

است. به هر حال اصرار و پافشاری یکسویه در حفظ نوع خاصی از ارزشها، چه مربوط به گذشته باشد و چه امروزین منسوخ و بازدارنده است و این توجه حساس و خاص هنرمندان و فن آوران را می طلبد که با بهره گیری از آنچه که امروز در جهان و در مملکت ما حاضر و موجود است، در ساختن محیطی نو و متناسب با کرامتهای انسانی، شأن تاریخی و اهداف آینده مملکت شرکت کنند. نگهداری ارزشهای ساختمانها و بافت قدیمی شهرها یکی از کارهای مثبتی است که در ساختن محیط و حفظ و بهره وری از آن باید مورد توجه قرار گیرد. باید توجه کرد آنچه که امروز، گذشته نامیده می شود روزگاری آینده خوانده می شده و آنچه که امروز فردا می نامیم روزی گذشته خواهد بود.

● وقتی کاری را اجرا کرده و به سفارش دهنده تحویل می دهید، او چه قدر مختار به اعمال تغییرات در آن است؟

○ متأسفانه در مملکت ما

حقوق فنی، حرفه ای، علمی و بدتر از همه خلاقیت های هنری نه تنها شناخته شده نیست بلکه هنوز قوانین لازم برای حمایت از چنین حقوقی تدوین نشده و به اجرا در نیامده است و این امر طبعاً باعث می شود که توسط افرادی که دارای فقر فرهنگی، ضعف دانش و کمی تجربه هستند و مجموعه این صفات در بعضی موارد با بخل و در بدترین موارد با فساد نیز همراه می شود تغییرات خودسرانه ای در این آفرینش های فنی - هنری صورت پذیرد. در نهایت تأسف این گروه در بسیاری موارد مسئولیت بهره برداری از این فرآورده های هنری را برعهده دارند، و طبعاً خود را مجاز به اعمال چنین دخالت های ناروایی می دانند، و متأسفانه به علت فقدان آیین نامه ها، قوانین و روشهای مربوطه، اعتراض حرفه مندان و هنرمندان این جامعه به جایی راه نمی برد و قادر به مقابله قانونی با چنین امری نیستند.

● طرحهای بسیاری از طراحان و معماران ایران تأثیر پذیرفته از مکاتب غربی و اروپایی است و در بسیاری موارد به نظر نمی آید با فضای بومی ایران هماهنگ و قابل اجرا باشد. چرا چنین اتفاقی رخ می دهد؟ و آیا برای این تأثیرپذیری چاره ای اندیشیده می شود؟

○ توجه نسبت به غرب، که در دوران صفویه ابتدا به صورت تأثیرات متقابل شروع شد و بعدها در دوران قاجار به صورت تأثیرات یک جانبه و از دوران میانی قاجار به بعد با خودباختگی و شیفتگی محض نسبت به غرب ادامه یافت، مانع از این شده که این تأثیر و تأثر به صورت امری فرهنگی و متعادل و متقابل

باید بیشتر مورد توجه و دقت قرار گیرد. خطری است به نام سفین شدن و بی ارزش و فقیر شدن محیط ساخته شده، که این امر ناشی از نفوذ مکاتب غربی و اروپایی نیست، بلکه صفت ناپسندی است که متأثر از سردرگمی، التقاط، جهل و واقف نبودن به معنی اعمال در زمان و مکان می باشد و متأسفانه بیشتر از

صورت پذیرد. همانطور که شما اشاره کردید، تنها تعداد محدودی از طرحها تأثیرات مناسب و متعادلی را از علوم و فنون جامعه غربی بعد از انقلاب صنعتی پذیرفته اند و باعث ارتقا کار معماری در ایران شده اند و اکثریت طرحها فاقد درک علمی، فلسفی و هنری لازم از مکاتب پیشرو جهان امروز هستند. اما آنچه که در واقع صورت پذیرد.

صفت های ارزشمند در ساختار امروز محیط قابل مشاهده می باشد و باید توجه کرد که ما حاصل چنین اعمالی، محیط شهری ما را روزه روزه به سمت محیطی نازل و فاقد ارزشهای فرهنگی و انسانی سوق می دهد و اگر معنای درستی برای کلمه بی هویتی جستجو کنیم، محیط مصنوع و ساخته شده اطراف ما، مصداق کامل آن است.

صورت پذیرد. همانطور که شما اشاره کردید، تنها تعداد محدودی از طرحها تأثیرات مناسب و متعادلی را از علوم و فنون جامعه غربی بعد از انقلاب صنعتی پذیرفته اند و باعث ارتقا کار معماری در ایران شده اند و اکثریت طرحها فاقد درک علمی، فلسفی و هنری لازم از مکاتب پیشرو جهان امروز هستند. اما آنچه که در واقع صورت پذیرد.

گفت و گو: توکا ملکی

● در ادامه سؤال قبل چه قدر از طرحهای معماران ایرانی هماهنگ و قابل اجرا با مصالح بومی ایران است؟ شما و همکارانتان چه قدر به قابلیت اجرایی مصالح بومی ایران می اندیشید؟

○ استفاده از مصالح بومی، اگرچه به خودی خود یک ارزش به شمار می رود ولی امروز بیان شعارگونه این کلمه بدون تعمق در وسعت آن، تنها تکرار کلامی کلیشه ای، ناآگاهانه و دست و پاگیر خواهد بود.

مصالح بومی چه امروز و چه در گذشته، به آنچه که قابل دسترس بوده، اطلاق می شده است. خوشبختانه ما امروز به کمک وسایل ارتباط جمعی بر سر سفره گسترده ای از امکانات، مصالح، تکنیکها، فن آوریها و روشها قرار داریم. نحوه استفاده عاقلانه و اندیشمندانه ماست که معنی بومی را روشن می کند و بُعد جدیدی به آن می بخشد. آنچه به عنوان معمار وظیفه ماست و سعی در انجام آن داشته ایم، عبارت از نزدیک کردن و اقتصادی کردن و استفاده هوشمندانه و مناسب از کلیه امکاناتی است که اکنون در جهان وجود دارد، با هدف ایجاد محیطی با کیفیت مناسب و در خور سابقه تاریخی و ارزشهای امروزین جامعه ایرانی.